No. 2378 Zaterdag 3 Augustus 1929. 46ste Jaargang

AMIGOE DI CURAÇAO

WEEKBLAD VOOR DE CURAÇAOSCHE EILANDEN

Dit Blad verschijnt elken Zaterdag.
Abonnementsprijs voor Curaçao, Bonaire, Aruba en de Bovenwindsche eilanden per drie maanden fl. 2.— bij vooruitbetaling.

Bureau van dit blad : Pastorie Otrabanda, Tel. 507
Administratie : St. Thomas-college.
DRUKKER. B. L. BOGAERS.

Voor het Buitenland per jaar fl. 10.—
Afzonderlijke nummers fl. 0.15.
Prijs der Advertentiën van 1—7 regels f. 0.50; voor elken regel meer 10 cts.

Eindverslag.

(Suppl. Begrooting).

Ad. onderartikelen 1, 18 en 22. De overgroote meerderheid der leden was het met het door het Bestuur ten aanzien van de vermeerdering der inkomsten der ambtenaren blijkens de memorie van antwoord te volgen systeem van het verleenen van een duurtebijslag eens, aangezien zij van oordeel is, dat in de tegenwoordige omstandigheden het niet raadzaam te achten is tot verhooging der organieke salarissen der ambtenaren over te gaan.

Met de in de memorie van antwoord aangegeven gedachte wijze van uitkeering, zooals zij daar ligt, kon zij zich echter niet vereenigen. Zij zou de voorkeur geven aan de volgende schema:

tot f. 3 000,— gehuwd 20%,
[illegible] ongehuwd 10%
„ 6 000,— gehuwd 15%,
ongehuwd 5%
„ 8 000,— gehuwd 10%,
ongehuwd 5%; dus

met een grens, n.l. tot en met een inkomen van f. 8 000,— en verder met een maximum van f. 750,—,

Algemeen kon men er zich mede vereenigen, dat aan alle daarvoor in aanmerking komende ambtenaren een kindertoeslag zal worden uitgekeerd, doch wilde de overgroote meerderheid der leden het maximum lager stellen dan het Bestuur, n.l. op f 150,— per kind [illegible].

De afdeelingen zullen het op prijs stellen ingelicht te worden omtrent de beperkende bepaling, welke het Bestuur zich voorstelt te maken ten aanzien van gehuwde ambtenaren, waarvan beide echtgenooten in 's Lands [illegible] zijn en zijn voorshands van [illegible] dat in dat geval slechts het hoofd [illegible] gezins voor duurtebijslag in aanm[illegible] komen.

In de memorie van antwoord [illegible] niet vermeld, hoe het Bestuur [illegible] den duurtetoeslag aan de militaire politie denkt; hieromtrent zouden de afdeelingen gaarne ingelicht willen worden. Heeft de militaire politie of wellicht een deel dezer organisatie vroeger wel eens een 13de maand of eenige andere uitkeering wegens de plaatselijk duurte gehad en zoo ja, is dat voor eens geweest of is een of ander krachtens eenige regeling een uitkeering, welke ook in de toekomst zal moeten worden uitbetaald? Bij de bespreking van deze aangelegenheid wordt opgemerkt, dat de militairen niet zulke dure woningen te bekostigen hebben en vrije of zoo goed als geheel vrije geneeskundige behandeling enz. genieten.

In verband met het feit, dat Curaçao slechts de helft van de kosten van het garnizoen betaalt, werd door de leden gevraagd of hierbij dus bedoeld is slechts de helft der kosten gemoeid met den duurtebijslag aan de militairen aan te vragen.

Ten slotte wilde het den afdeelingen voorkomen, dat gepensioneerden, voornamelijk weduwen, ook op andere plaatsen dan op Curaçao en Aruba, duurtebijslag, al zou het niet hetzelfde percentage hoeven te zijn als toegekend aan die op Curaçao en Aruba, behoeven.

Met genoegen werd er kennis van genomen, dat bevorderd zal worden dat de dienstdoende Ambtenaar van het Openbaar Ministerie en de Griffier op Aruba geen uitzonderingsposities zullen bekleeden. Het was niet de bedoeling van leden, die de desbetreffende opmerking in het voorloopig verslag maakten, dat een ambtenaar met werkzaamheden overladen zou worden, hetgeen ook naar hunne meening van weinig beleid zou getuigen, maar slechts, dat personen, die reeds in het corps een *rang* hebben, met de werkzaamheden van Griffier of dienstdoende Ambtenaar van het Openbaar Ministerie zouden worden belast, om moeilijkheden, zooals zich vroeger reeds hebben voorgedaan, te voorkomen.

Ad. onderartikel 122, sub. 4o. De leden verklaarden wegens den korten tijd, verloopen tusschen de indiening van de memorie van antwoord en het behandelen daarvan in de afdeelingen niet in de gelegenheid te zijn geweest het ter Griffie van den Raad gedeponeerd contract betreffende de havenwerken te bestudeeren. Zij schorten hun oordeel daaromtrent dan ook op en behouden zich het recht voor later op deze aangelegenheid terug te komen. In het algemeen leek het wel aan te bevelen, dat groote voorzichtigheid betracht wordt bij het overeenkomen van uitvoering van werk in régie cointeresse.

De afdeelingen zouden gaarne vernemen of onder de uitvoeringskosten voor de havenwerken te Willemstad ook de vergoeding van den contractant-aannemer begrepen is.

Ad. 6o. De afdeelingen zouden gaarne, vóórdat het Bestuur overgaat tot beschikken over dezen post, met het Bestuur overleg plegen over de plaats, welke het op het oog zal hebben voor plaatsing van het magazijn voor explosieven.

Ad. 12o. Het antwoord van het Bestuur in de memorie van antwoord heeft de bezorgheid der leden ten deze niet kunnen wegnemen. Zij verzochten dan ook op de hoogte te worden gebracht en gehouden van al wat er op Parera reeds tot stand gebracht is en nog tot stand gebracht zal moeten worden.

Ad. 14o. De afdeelingen verklaarden van meening te blijven, dat hier een goedkoopere oplossing te vinden is. Hierbij moet in de eerste plaats gezorgd worden, dat het water zooveel mogelijk tegengehouden wordt van naar zee te loopen en dus meer ten goede komt aan landbouw en veeteelt.

Ad. 16o: Het werd door de overgroote meerderheid der leden ten zeerste betreurd, dat [illegible] ken vroeger [illegible] zijn, [illegible] Betang-[illegible] kosten) weeropgebroken moeten worden. Zij is dan ook van meening dat er meer systeem en meer continuiteit ten deze moeten zijn.

De hoop werd door de overgroote meerderheid in de afdeelingen uitgesproken, dat de plannen ten aanzien van de Breedestraat Otrabanda zoo min mogelijk gepaard zullen gaan met opbreking daarvan.

[illegible] Bestuur ten aanzien van de riolen in kwestie was, maatregelen te treffen in het belang van de hygiene. De eenige dagen geleden publiceerde advertentie van den Directeur van den Openbaren Gezondheidsdienst gaat echter langs de zaak heen, aangezien het niet ging over stank uit de closets, maar uit de kolken op straat.

Eenige leden betreurden, dat het Bestuur niet reeds bij deze begrooting gelden heeft kunnen aanvragen voor de in het voorloopig verslag aangegeven doeleinden zoowel op St. Martin als op St. Eustatius en blijven bij hun meening, dat het noodzakelijk is ten deze alsnog maatregelen te nemen.

In het vertrouwen, dat het Bestuur wel vóór of bij de openbare behandeling van dit ontwerp zijne meening omtrent de gemaakte opmerkingen en de gestelde vragen zal willen kenbaar maken, achtten de afdeelingen de openbare behandeling daarvan voldoende voorbereid.

Aldus vastgesteld op Curaçao den 24n Juli 1929.

De Rapporteurs,
ROBERTO S. DE LANNOY.
C. N. WINKEL.

De Kabinetsformatie.

Dat is wel volgens de laatste uit Holland ontvangen kranten „the topic of the day."

Wat voor een kabinet zullen we thans krijgen? In welken geest zal het land in de periode 1929-1933 geregeerd worden?

De Haagsche briefschrijver antwoordt *tout court* in „De Tijd" van 8 Juli l.l.: „Het volk moet zich gewaarborgd zien een staatsbestuur, waarvan de christelijke beginselen de zuurdeesem zijn."

Hoe dit het best te bereiken?

Drie mogelijkheden, zegt genoemde briefschrijver, zijn in de pers genoemd: *een parlementair rechtsch meerderheidskabinet, een parlementair rechtsch minderheidskabinet,* en *een extra-parlementair rechtsch kabinet.*

Het ideaal zou zijn — in theorie kan deze stelling ternauwernood tegenspraak vinden — een rechtsch parlementair kabinet, voortkomend en steunend op de drie groote rechtsche partijen, die jaren in den lande en in de regeering hebben samengewerkt. Deze oplossing zou vanzelfsprekend zijn, indien de vroegere coalitie niet was verbroken en de partijen niet den tijd, dien zij voor herstel op hechte basis zoo ruimschoots hebben gehad, hadden laten voorbijgaan, opzettelijk zelfs en met voorbedachten rade, om ieder voor zich vrijer te zijn bij de verkiezingen.

Het Nederlandsche kiezerscorps is thans op de coalitie niet voorbereid en de programma's zijn daarop niet ingesteld. Natuurlijk is daarmede niet uitgesloten, dat het nog gebeurt.

Dat het verlangen van elk der drie rechtsche partijen hiernaar uitgaat, bijkt overvloedig uit de pers der resp. rechtsche partijen.

De wenschelijkheid en het herstel der coalitie is bij christelijk-historische staatslieden in het Parlement en daarbuiten bij herhaling uitgesproken en de [illegible] daarvan nooit [illegible] echter, wil zij nu nog komen, extra stevig in elkaar worden getimmerd. Men moet het zoo door en door met elkaar eens zijn over wat wel of niet zal gebeuren, dat de degelijkheid der afspraak aanvult, wat na het gebeurde aan vertrouwen verloren ging.

Dit is zeker op de eerste plaats noodig. Of dit echter mogelijk zal zijn?

De briefschrijver zegt: „Voor zoo'n solieden bouw als daarvoor noodig is, is er geen tijd meer. Als men daarmede eenmaal begint, dan is het slot dat men na korten of langen tijd den knoop doorhakt of op avontuur uitvaart. En dat mag niet meer in het licht van het verleden, maar mag zeker niet bij den bekenden uitslag der verkiezing. De heeren Lingbeek en Kersten c.s. zijn geen mannen, op wier steun een linksch kabinet ooit kan rekenen. Zij zouden in zoo'n geval met de rechterzijde tot de oppositie behooren, evenals vroeger de dissidente anti-revolutionnair, de heer Staalman. Zij zullen dit echter minstens evenzeer doen tegenover een rechtsch parlementair Kabinet. Dit laatste zal dus over nooit meer dan 53 man beschikken tegenover 47. Een zoo'n kleine meerderheid heeft ontegenzeggelijk haar voordeel. Zij scherpt de verantwoordelijkheid van elke partij en van al haar leden. Zijn zij niet allen op hun post of springen er een paar uit den band, dan ligt het Kabinet door hun schuld. Bij een hecht in elkaar getimmerde coalitie, die van het kiezerskorps zijn zegen had medegekregen, ware het dan ook zeker te probeeren. Maar nu het laatste niet het geval is, nu hier en daar misschien kiezers zijn gewonnen, omdat er geen coalitie was, heeft men te rekenen met de groote kans, dat sommigen bij de herinnering aan de verkiezingen, het bij het coalitiehaardje te warm krijgen en er een beetje vandaan gaat zitten. Voorloopig wijst dus het nuchtere verstand als ontactisch en onverstandig af, hetgeen het gevoel en het hart vragen als het theoretisch juiste."

Een rechtsch minderheidskabinet dan van katholieken en anti-revolutionnairen: 42 man tegenover 58 anderen, een beetje erop speculeerend, dat het in leven zal worden gelaten, omdat men niets ervoor in de plaats heeft en dat vandaag zal gered worden bij de gratie der christelijkhistorischen en morgen bij de linkerzijde.

Er zou daarvoor veel te zeggen zijn, indien het initiatief daarvan min of meer uitging van de Christelijk-Historische partij, d.i. indien deze weigert aan de vorming van een coalitie-kabinet deel te nemen, maar tegelijkertijd aan [illegible] Kabinet een vriendschappelijke [illegible] toezegde, zooals vroeger al eens gebeurd is onder den heer De Savornin Lohman bij het optreden van het kabinet-Kuyper. Men zou dan alleen daarnaast op een loyale oppositie van de linkerzijde moeten kunnen rekenen, die dankbaar zou moeten zijn, dat er een parlementair Kabinet kwam, waarvoor althans twee partijen zich verantwoordelijk stellen. Helaas, op die loyale oppositie is niet te rekenen. De linkerzijde is slechts in één zaak één: haar afkeer van de coalitie. Evenals in 1925 zal zij, komt er zoo'n Kabinet, den heelen dag op het vinkentouw zitten om haar slag te slaan en de coalitie te vangen. En die gelegenheid zou zij niet alleen vaak, maar ook spoedig krijgen. Het Kabinet zou geheel afhankelijk zijn van de Christelijk-Historische partij, die omgekeerd geheel los zou staan van regeering en regeeringspartij. Ook dit zou daarom zijn een spelen met vuur, dat dra een brandje zou geven.

Rest de derde oplossing, een extra parlementair Kabinet, niet rechtsch georiënteerd, maar beslist rechtsch, dat zich zelf een program zou kiezen, sterk ermede rekenende, dat het op de drie partijen van rechtsch zou zijn aangewezen, zonder dat het tegenover de rechterzijde eenige verplichting op zich zou hebben genomen noch een der drie rechtsche partijen tegenover de regeering of tegenover elkaar. Zoo'n Kabinet zou uit geestverwanten der drie rechtsche partijen kunnen bestaan en zou dan al een groote kans maken op steun der drie rechtsche partijen, maar het zou allicht ook op een loyale oppositie mogen rekenen, al was het alleen maar omdat de geheele linkerzijde en haar afkeer van de coalitie in dit Kabinet zou moeten zien het kleinste kwaad, dat het tegen een coalitie-Kabinet zou moeten bewaren.

De „N. R. Ct." moet dit practisch willen, waar het blad aandringt op een opdracht aan den heer De Geer tot omvorming van zijn Kabinet in de door hem zelven alleen gegeven richting. Het blad deed dit alleen in zulk een toon, dat men zich afvraagt of het aan het blad niet veeleer te doen is geweest een dergelijk Kabinet in zijn omhelzing dood te drukken, dan het door zijn warmte tot nieuw leven te brengen. Wij zullen daarom goed doen de ontboezeming van dit blad op onze daden geen invloed te laten uitoefenen. Een staatsman, die zulk een Kabinet zou kunnen vormen, zal [illegible] wel in [illegible] der drie rechtsche partijen te vinden zijn. Hij behoeft dus niet de heer De Geer te zijn, maar hij kan ongetwijfeld zijn de heer De Geer, die getoond heeft het speciale werk, dat hier gevraagd wordt te verstaan.

Het artikel van de „N. Rott. Crt." behoeft geen aanbeveling te zijn, maar mag evenmin reden wezen, als men hem geschikt acht, hem voorbij te gaan. De keuze van H. M. de Koningin, Haar raadgevers gehoord, zijn wij bij voorbaat bereid toe te juichen met even groote vreugde als de formateur van zoo'n Kabinet een der onzen is, als wanneer hij het niet is. Hoofdzaak is, dat hij in dezen de geschikte man op de geschikte plaats is mede in verband met het karakter van het Kabinet.

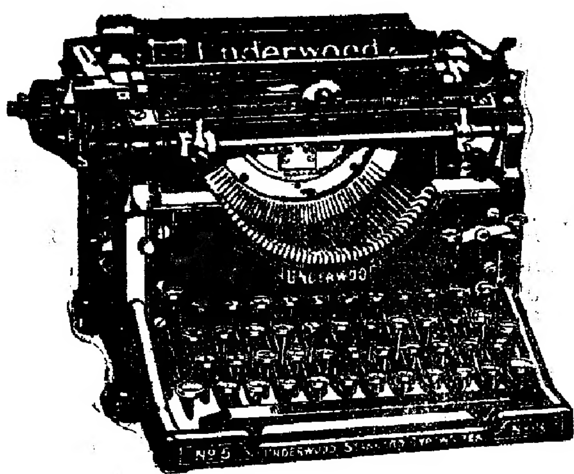
Is een zoodanig formateur door H. M. de Koningin aangewezen, dan kan de crisis een spoedige oplossing vinden. De partijen staan er dan buiten en staan vrij tegenover elkaar en tegenover de regeering, en de regeering tegenover haar. Slaagt het in zijn taak, dan kan het een geleidelijke overgang zijn tot een parlementair rechtsch Kabinet, over vier jaar of allicht vroeger. Het laatste kan ook gebeuren bij mislukking, wanneer partijen tot de conclusie komen, dat het op deze wijze niet gaat en een samenwerking in onafhankelijkheid niet kan dienen, doch een samenwerking en overleg daarvoor in de plaats moet komen. En stel dat het in 't geheel niet loopt met zoo'n Kabinet, dan kan het met een ander van gelijken aard of een extra-parlementair Kabinet worden beproefd, zonder dat een nieuwe coalitiebreuk blijvend ongeluk brengt.

Hoe graag men het in theorie anders zou wenschen, zoo kan men toch om al deze redenen op goede gronden meenen, dat de derde oplossing — een rechtsch extra-parlementair Kabinet — door dezen uitslag der verkiezing is gevraagd.

Tot zooyer de Haagsche briefschrijver.

Een sociaal-vooruitstrevend Kabinet met christelijke signatuur, vraagt De Tijd; zoodat men volgens genoemd blad, den politieken toestand van het oogenblik aldus zou kunnen samenvatten:

„De rechtsche *coalitie* is dood. Leve de Christelijke *samenwerking!*"

Voorbarig en onbillijk.

Men weet, dat IR. FRUYTIER, Gouverneur van Curaçao, ruim drie weken na het avontuur te Willemstad, bij voorbaat telegrafisch zijn mandaat ter beschikking van de regeering heeft gesteld, „voor het geval het door hem gevoerde beleid niet wordt goedgekeurd.

De groote liberale bladen uit Amsterdam en Rotterdam waren er direct bij, om op scherpe wijze critiek te oefenen op den vorm, waarin Gouverneur FRUYTIER zijn voornemen, om eventueel af te treden aan de regeering kenbaar gemaakt heeft.

Zij hadden gewild, dat de heer FRUYTIER „terstond na den terugkeer „gezond en wel" te Willemstad" zegt het *Hbdl.* en „onafhankelijk van elk oordeel over zijn beleid," gelijk de *N. R. Crt.* het uitdrukt, zijn mandaat ter beschikking had gesteld. Het zou o.i. een politieke harakiri beteekend hebben.

En voegt het liberale orgaan uit de Maasstad er aan toe:

„Door zijn mandaat onvoorwaardelijk ter beschikking te stellen, zou gouverneur FRUYTIER geen vonnis hebben geveld over eigen beleid. Hij zou niet anders gedaan hebben dan het besef te toonen, dat wie in de bekleeding van zijn ambt *goedschiks of kwaadschiks* (cursiveering van ons §§) de bejegening heeft ondergaan, welke hem in den avond en nacht van 9 Juni te beurt is gevallen, in geen geval bewindsman kan blijven. Stellig niet op de plaats, waar men elkander in geur en kleur de geschiedenis zal blijven navertellen van het misselijk avontuur."

Deze critiek komt ons voorbarig en onbillijk voor.

Onbillijk, omdat de verantwoordelijkheid voor de onvoldoende beveiliging van Willemstad door politie en militairen, waardoor de overval door de Venezolanen, zonder al te groot gevaar voor risico kon gewaagd worden, niet bij den Gouverneur, ... bij de Regeering in Den Haag ...

Voorbarig, omdat eerst het officieel en volledig schriftelijk rapport van den Gouverneur, dat binnen een paar dagen in de residentie verwacht wordt, behoort te worden afgewacht.

Het gaat dan ook niet aan om den Gouverneur, die tegenover een overmacht stond en daarom gelukkig zoo verstandig geweest is vruchteloos bloedvergieten te voorkomen, bij voorbaat al tot heengaan te willen dwingen.

Van een zakelijker en nuchterder kijk geeft blijk de *Prov. Groninger Courant* die onbevooroordeeld schrijft:

Dat iemand, die in de bekleeding van zijn ambt goedschiks of kwaadschiks de bejegening heeft ondergaan, welke hem den 8den Juni te beurt is gevallen, in geen geval bewindsman zou kunnen blijven, lijkt ons in ieder geval een opvatting, die volkomen, past in den gedachtengang van een mandarijn, en eventueel in dien van een hoofd-officier uit het Duitsche Keizerrijk, doch die geenszins in overeenstemming is te brengen met de moderne ideeën van een democratisch geregeerden staat.

Als we, na kennis genomen te hebben van de kort na 8 Juni binnengekomen telegrafische, doch hoogst fragmentarische mededeeling over het gebeurde te Willemstad, thans lezen de uitvoerige beschouwingen in de dezer dagen met de mail medegekomen *Amigoe di Curaçao,* wordt onze indruk versterkt, dat men in den bewusten avond en nacht te Willemstad overrompeld is en voor een overmacht stond, tegenover welke elk langer verzet in de gegeven omstandigheden onverantwoordelijk zou zijn geweest.

Het is zoo gemakkelijk als buitenstaander en zeer van verre te decreteeren wat wel en niet had moeten gebeuren. Maar als de alwijze schrijvers in bovenvermelde liberale organen zelf eens voor het geval van den katholieken Gouverneur van Curaçao gestaan hadden?

Hij moge zich voorloopig gedekt achten door de motie van . . . . *vertrouwen* in zijn beleid door den *Koloniaen Raad* aangenomen.

Aan deze uitspraak hechten wij meer waarde, dan aan het geschrijf in de beide liberale bladen.

NOG EEN PAAR OPMERKINGEN.

Bij het bovenstaande, overgenomen uit *Het Centrum* zouden we nog heel wat meer kunnen voegen.

Wij zijn 't volkomen eens met schrijver, dat men wel een beetje voorbarig met zijn oordeel en veroordeeling geweest is, en daarom juist onbillijk. Ook de heer Colijn in zijn bekende interpellatie in de Eerste Kamer, die zelf klaagde over onvolledige gegevens en inlichtingen, maar zich toch reeds, aan de hand dezer onvolledige gegevens, gerechtigd achtte een scherp oordeel over de houding der Curaçaosche autoriteiten en militairen uit te spreken.

Waarom, alvorens een oordeel, en nog wel zoo'n vernietigend oordeel te vellen, niet eerst de officieele rapporten en het resultaat van het in te stellen onderzoek afgewacht? Wij zijn ervan overtuigd dat na een onpartijdig onderzoek het oordeel wel wat meer gematigd zal luiden.

Wanneer men alles weet, - hoe op dien bewusten avond niet alleen gevaar dreigde voor Willemstad, maar ook en niet minder voor Emmastad met zijn wereld-petroleum-industrie, - niet maar een denkbeeldig, hersenschimmig, doch een wel degelijk reeël gevaar, - dan kan 't haast wel niet anders, of men moet den Gouverneur, die door zijne kalme houding en beleidvol optreden dit gevaar voor 't oogenblik heeft weten te bezweren, dankbaar zijn. Alleen een overdreven nationalisme, dat alles zou willen opofferen, als de eer van de vlag maar gered wordt, zou liever anders gezien hebben.

Neem b.v. het volgende berichtje, overgenomen uit „De Tijd" van 6 Juli l.l.

Een dreigbrief.

Aan een hier te lande ontvangen schrijven uit Curaçao, verzonden den dag na den overval, en opgesteld door een goed ingelicht bewoner van het eiland, ontleent het „Volk" de volgende bijzonderheid.

De directie van de Curaçaosche Petroleum Industrie Maatschappij alhier kreeg gisteravond een brief van de Venezolanen, waarin stond, „dat zij zich buiten hun zaak (die der Venezolanen) te houden had en anders de raffinaderij te Curaçao de lucht in ging, daar hun plan, dat nu uitgevoerd werd, reeds drie maanden vooruit georganiseerd was en bij veschillende tanks bommen lagen."

De Cur. Petr. Ind. Mij., die eenige honderden geweren heeft, houdt zich buiten de thans georganiseerde burgerwacht, met het oog op den brief van haar directie.

Voor de waarheid van dit bericht staan wij niet in.

Maar wel weten wij dat er wel degelijk gevaar dreigde voor de Isla, en dat men zich dat gevaar ook zeer goed bewust was. Want als is men te Emmastad volkomen voorbereid om elken brand die op natuurlijke wijze uitbreekt, binnen korteren of langeren tijd te bezweren, dit is niet het geval wanneer er kwaadwilligheid in het spel is. En daarvoor bestond er een niet ongegronde vrees. Te meer daar Venezolanen zelfs getracht hebben tot de opslagplaats van dinamiet door te dringen.

Voor eenieder, die maar eenigszins met het oliebedrijf op de hoogte is, is het maar al te duidelijk, dat er niets gemakkelijker is dan brand te stichten, waardoor men niet alleen aan het bedrijf voor millioenen schade ... stellen.

De Gouverneur stond dus in den bewusten nacht voor de keuze, door het bieden van weerstand, Willemstad aan brandstichting en plundering prijs te geven, en de bevolking aan mishandeling en slachting, — bovendien Emmastad met zijn reusachtig oliebedrijf aan brandstichting en wie weet welke andere nog grootere rampen, wanneer men de dinamiet-voorraad had kunnen bemachtigen, hetgeen wederom om de onderlinge ligging van beiden, een niet te miskennen en onderschatten gevaar voor Willemstad zou hebben opgeleverd, — of te trachten de opstandelingen maar zoo spoedig mogelijk zien kwijt te raken.

Dat de Gouverneur het laatste koos, daarvoor is ieder weldenkend burger hem dankbaar, zoodat wij met gerustheid kunnen verzekeren, dat het beleid van Zijne Excellentie volkomen gedekt is door het adres van den Raad van Bestuur, en tevens ook door het Adres dat namens de groote meerderheid der bevolking aan Hare Majesteit de Koningin is aangeboden.

Wij zijn overtuigd, en ontelbaar velen, uit alle standen en rangen der maatschappij met ons, dat in den bewusten nacht de Gouverneur niet anders had kunnen en mogen handelen.

INGEZONDEN

De Noodtoestand van Bonaire.

Geachte, Zeereerw. Pater Redacteur.

Mag ik dit maal een klein plaatsje vragen in de „Amigoe" hopend dat zoodoende het hieronder gelanceerde idee onder de oogen moge komen ook van desbetreffende autoriteiten.

Dezer dagen las ik toevallig in een onzer Holl. bladen, onder een rubriek, die ik anders gewoonlijk oversla, een interessante beschrijving over de zgn. „Wegenschaaf", een instrument voor vlugge en goedkoope reparatie en onderhoud van landwegen.

Dit instrument wordt thans met groot succes gebruikt in de Gemeente „Uden" dank zij „zijn ijverigen en practischen Burgemeester" zooals het heet in de beschrijving, gegeven door een van de genoodigden, waarvoor de werking van het instrument gedemonstreerd werd.

„Het instrument is het best te vergelijken met een soort van tractor met groote schaaf, gedreven door een ruw olie-motor van 24 P.K.". Men zag daar „een stuk weg van eenige honderden meters lengte in een paar uur glad maken, bol leggen en van goede afwatering voorzien en in de lengte slechten, zoodat kuilen en bulten werden weggenomen en een rechte baan ontstond. Natuurlijk blijft de weg van zwarten grond, dus van verharding is geen sprake, maar dat is ook het doel niet. Het is al heel mooi als onze zandwegen worden begaanbaar gemaakt en de schade, die door het rijverkeer wordt aangebracht, in zooverre kan worden hersteld, dat de bermen hard en glad blijven en de rijsporen op gemakkelijke wijze en snel kunnen worden gedicht." De kosten zijn laag. „Zij beloopen, al naar den toestand van den weg, die voor de eerste maal moet worden in orde gebracht, van fl. 75 tot fl. 200 per Kilometer en het jaarlijksch of halfjaarlijksch ... van meer wil weten — zoo heet het verder — moge zich wenden tot den Burgemeester, dien schrijver gaarne bereid acht alle verdere inlichtingen te verschaffen."

Ik ben geen deskundige op het gebied van wegenaanleg, maar juist daarom wilde ik er hier de aandacht eens op vestigen, opdat wèl deskundigen oordeelen of dit instrument misschien niet iets is voor de wegen op de eilanden, waar zooveel geld niet aan besteed kan worden, maar die toch dringend om verbetering vragen.

Als geïnteresseerde spreek ik thans over de wegen van Bonaire, zoowel over de wegen in de kom van Kralendijk en Rincon, als over de verbindingsweg Kralendijk-Rincón.

Dat de wegen hier „schitterend" zijn, zal niemand durven beweren, en over 't algemeen maken ze meer den indruk van een in 't verlengde getrokken plaats van gestort puin, als van een weg.

Hier mag toch eindelijk wel eens wat aan gedaan worden. Zeker, Bonaire heeft niet de beteekenis van Curaçao of Aruba. Die eilanden gaan thans voor. Toegegeven. Maar *dus* met Bonaire bemoeien we ons niet, is toch niet zooals het hoort. Bonaire heeft tot heden nog geen „olie". Bonaire brengt geen tonnen gouds in 't laadje, maar Bonaire blijft toch ook een stukje „Hollandsch Gebied" en heeft als zoodanig toch ook recht op een redelijk verzorging.

We vragen geen asfaltwegen van fl. 600 per strekkende meter, zulke zware eischen worden hier aan de wegen niet gesteld; maar wel dat ook eindelijk eens een beetje geld wordt uitgetrokken om onze „afbraak" op te ruimen, zoodat we eindelijk weer eens een weg te zien krijgen! Hoe langer men wacht, hoe meer zal blijken dat ook hier de wijsheid weer door de zuinigheid bedrogen is. De Savaanen Kerkweg zijn eenige jaren geleden heel goed in orde gebracht, maar bij gebrek aan ook maar het minste onderhoud begint vooral de Kerkweg thans ook hoe langer zoo meer op een steenmassa te lijken.

Al had men maar geregeld de wegen bijgehouden door bijtijds hier en daar weer wat gruis aan te brengen en dan de wals erover te laten gaan, dan waren de toen gerepareerde stukken goed gebleven. Maar hoe wil men gruis aanbrengen als men geen truck heeft? Het gouvernement beschikt hier zelfs over geen enkele truck meer. De eenige die er was, een destijds in Curaçao afgedankte, hier eenige jaren geleden op een goeden achtermiddag aangevoerde, staat sedert vorig jaar onherstelbaar versleten op stal.

Uit meest vertrouwbare bron vernam ik dat sinds Mei van het vorig jaar, aanhoudend in Curaçao om een nieuwe truck gevraagd is. Tot op heden zonder resultaat.

Een ander staaltje dat de interesse van Curaçao voor Bonaire aangeeft. Onze steiger staat op inzakken, hangt in een groote bocht. Was zelfs een tijdje levensgevaarlijk en voor het verkeer gesloten. Men vroeg en wachtte op hulp uit Curaçao. Maar toen die hulp niet kwam, heeft men ten einde raad de zaak maar weer met wat planken bij elkaar gespijkerd. Maar nu zakt ze weer verder. Daar zullen waarschijnlijk eerst wat menschen door een onverwacht zeebad een noodgil moeten geven, voordat men in Curaçao eraan gaat denken wat hulp te bieden.

En zoo zijn er nog zoovele zaken die dringend om verbetering vragen.

Vorige week viel ons de hooge eer te beurt het zéér gewaardeerde hoogebezoek te mogen ontvangen van Z.Ex. den Gouverneur.

Zooals van ieder vreemdeling die Bonaire bezocht, won het vriendelijk Bonaire ook onmiddelijk de sympathie van Zijne Excellentie.

En naar wij vernamen van hen, die van de druk bezochte audiëntie gebruik maakten, was Zijne Excellentie geheel oor voor de diverse klachten en beloofde Zijne volle medewerking om aan de periode van verwaarloozing een einde te maken. Maar daarvoor is ook noodig de medewerking van den Kol. Raad. En wie pleit daar voor Bonaire? Sinds ... heeft men zelfs in de Verslagen de naam van Bonaire ... genoemd.

Daarom mogen we van hieruit zeker wel een beroep doen op den Heer BRAUJON, die onze oud-Gezaghebber Bonaire kent, en zijn eiland steeds een warm hart bleef toedragen. Dan zijn onze belangen ook daar, dat weten we, zeker in handen van een ijverig pleitbezorger.

Zoo kan het niet langer. De tijd dat Bonaire eenvoudig vergeten wordt moet eindelijk eens voorbij zijn.

Om hiertoe naar best vermogen mede te werken schreven we deze regelen en hopen we dat U Z.E. Pater Redacteur, deze regelen daarom wel een plaatsje zult willen geven in Uw Blad.

Bij voorbaat mijn beleefden dank.

TH. B.

De Redactie. Wij twijfelen er niet aan, of het Bestuur en de Raad zullen hun volle aandacht schenken aan het bovenstaande. Reeds bij zijn ambtsaanvaarding liet Zijne Excellentie Gouverneur FRUYTIER zijn aandacht gaan naar de eilanden, die nog niet deelen mogen in de welvaart van Curaçao en Aruba.

En nu Zijne Exc. den toestand van Bonaire bij eigen aanschouwing kent, kunnen wij met reden verwachten, dat spoedig het noodige zal gedaan worden om in dien toestand verbetering te brengen.

Aan de medewerking van den Raad twijfelen wij in het tegenwoordig stadium van welvaart ook geen oogenblik. Bonaire zal krijgen, wat het noodig heeft.

Curaçao, den 24n Juli 1929.

Zeer geachte Heer Redacteur van de „AMIGOE DI CURAÇAO."

Alhier.

Mijnheer.

Overtuigd van Uwe bereidwilligheid om het algemeen belang, alsook dat van een belangrijke groep te behartigen, hebben wij niet gezarzeld U het plaatsen van dit stuk in uw veelgelezen blad, te verzoeken.

Een van de belangrijkste factoren in ons leven is het vooruitzicht. Zoowel in het geestelijke als in het

stoffelijke leven is het beginsel van tevredenheid, dat diep in ons leven doordringt.

Wat zou immers dit aardsche ons baten, als er geen verwachting op een ander beter leven bestond?

Wij nemen een werk aan, wanneer wij nog jong zijn voor een geringe betaling, niet alleen omdat dan bij vergelijking van prestatie, onze teere krachten niet kunnen wedijveren met de ouderen in ervaring, maar ook omdat dan de behoeften van dit leven minder zwaar op ons drukken; het is met het oog op het vooruitzicht, dat wij de moeilijkheden, die zich voordoen, durven trotseeren en de verantwoordelijkheid van een gezinshoofd op ons nemen.

Wordt nu dat vooruitzicht, na jaren er naar te hebben uitgezien, niet geknakt, door gepasseerd te worden, zelfs door buitenstaanders, ook wanneer men altijd zijn plicht met alle mogelijke nauwgezetheid betracht heeft?

Hoe zouden de diensten van iemand, die twee keeren den dienst verlaten heeft, om zijn positie te gaan ver[illegible] beter op prijs kunnen wor[illegible] of de anderen die de magere [illegible] maakt uit liefde voor hun betrekking?

Is zoo iets naar omstandigheden niet een slag in het aangezicht van hen, die trachten naar behooren hun plicht te vervullen, of bestaan er onder het minder personeel van de Douane geen geschikte krachten om op de weinige promoties, die zich zoo'n enkele keeren voordoen, aanspraak te maken?

Het is vernederend genoeg, zonder motief gepasseerd te worden; maar als dat gebeuren moet om een buitenstaander te gunnen, dan kennen wij daarvoor geen benaming.

Het betoog dat zoo'n behandeling gerechtvaardigd is, doordat zij in het belang van den dienst verricht wordt, verliest zijn kracht in de overweging dat daarmee ontevredenheid in geheel een korps verwekt wordt.

Geheel ongegrond evenwel is dergelijke ontevredenheid, wanneer zij opkomt uit bureaucratisch oogpunt om een post te betrekken, die anders op den weg ligt van een ervaren, beter onderlegd, maar niet tot die heerschappij behoorend persoon.

Een benoeming in dien geest is zuiver dienstbelang, en valt de persoon, die daartoe in aanmerking moet komen niet te ontzien, wil men die belangen ongemaskerd behartigen.

Ten slotte nog dit:

Een tijdje geleden moest men alvorens in den dienst van de Douane te worden toegelaten, gekeurd worden. Zelfs heeft er een geval zich voorgedaan dat twee, reeds in tijdelijken dienst zijnde personen bij een latere herkeuring, hun ontslag kregen, wegen physieke ongeschiktheid. Blijkbaar bestaat die maatregel niet meer, anders twijfelen wij niet dat menige voordrachten om zelfs een plaatsje te serveeren met achterstelling van oud-in-dienst zijnde elementen achterwege zullen blijven. Het ligt niet in onze bedoeling iemand te schaden, maar wij kunnen ons moeilijk de kaas van het brood laten eten. Het gaat hier om een heilig vitaal belang en daarvoor moeten wij opkomen, ook ter wille onzer vrouw en kinderen. De Gouverneur is gemachtigd de ambtenaren naar willekeur te benoemen en dit vindt zijn kracht in de bepaling: „de Gouverneur benoemt en ontslaat de ambtenaren", zonder meer.

Maar tegen een voordracht, om iemand, buiten den betrokken kring te benoemen wanneer geen zuiver dienstbelang gediend wordt, protesteeren wij hierbij met klem. Dit recht geven ons de tientallen dienstjaren die wij achter den rug hebben.

Het is hier niet overbodig te zeggen dat ons hiervan de wetenschap is gekomen niet door het doorsnuffelen, maar door de stoute mededeeling van den belanghebbenden persoon.

U dankend bij voorbaat, verblijven wij,

Uw dw. dr.

X. IJ. Z.

BERICHTEN

Z. D. H. Mgr. Vuylsteke, 60 jaar.

Woensdag l.l. werd onze hoog geëerbiedigde Apostolisch Vicaris. Mgr. M. G. VUYLSTEKE, 60 jaar. 33 jaar hiervan heeft Z. D. H. in de missie van Curaçao en Portorico doorgebracht.

Wij bieden onzen hoogvereerden Apost. Vicaris onze eerbiedige gelukwenschen aan, terwijl wij den innigen wensch uitspreken, dat de goede God Hem nog vele jaren voor de missie van Curaçao moge sparen.

Vrijwilligers-korps.

Gisterenavond is het vrijwilligers-korps onder de leiding van den heer C. N. Winkel en Luit. Janssens plechtig geïnstalleerd. Aanwezig waren de Heeren C. S. Gorsira JPEz, lid van den Raad v. Bestuur, Luitenant Berger, wnd. Commandant der Troepen, Leden van de Rechterlijke macht, Insp. van het Onderwijs, de Heeren Capriles en Maduro en vertegenwoordigers van de pers.

Het woord werd gevoerd door den Heer C. N. Winkel, Luitenant Janssens, Luitenant Berger, en de Heer J. A. Hernandez.

Den heer Winkel en zijn dapperen medehelpers en mannen onze hartelijke gelukwenschen. Volgende week zullen we een meer uitgebreid verslag van deze plechtigheid geven.

Met moed en volharding vooruit!

Terug van Suriname.

Per S. S. „Cottica" keerden van Suriname hier terug Ir. Suringar en Echtgenoote. Welkom.

Olga Lucita vergaan.

De schoener „Olga Lucita" van den heer Frigerio Henriguez, is op zijn reis van Cumarebo naar La Guaira met een lading maïs op de Aves-eilanden vergaan. Het schip is niet verzekerd, evenmin als de lading, die een waarde van Bs. 40.000 vertegenwoordigde. De bemanning wist zich in de sloep te redden, en kwam na twee dagen varen, op op Zondag 21 Juni te Bonaire aan.

Overreden.

Zaterdagmiddag werd een jongetje van een jaar of 11, zoon van een werkman van de Isla, van Dominica afkomstig, door een truck in de buurt van Rooi Canarie aangereden. Het jongetje raakte met zijn been onder het wiel van de truck, zoodat al 't vleesch als 't ware van het been werd afgerukt. Het jongetje is naar 't Hospitaal vervoerd.

Eigenaardige mentaliteit.

Wij lezen in „de Tijd"

Naar wij uit een correspondentie uit Curaçao vernemen, heeft zich tijdens de overrompeling van Curaçao door Urbina met zijn rebellen een typeerend voorval voorgedaan.

Toen de generaal met zijn soldaten de vertrekken doorstormde, kwam hij in een zaal, waar een portret hing van H. M. Koningin Wilhelmina. De Generaal trad op het portret toe, sloeg een groot kruis bij wijze van eerbiedsbetuiging en hulde en plaatse zich toen met den rug naar de schilderij gekeerd ervoor, de beide armen uitgebreid. Op deze wijze wilde hij er persoonlijk borg voor blijven, dat er door de rebellen geen beschadiging werd aangericht.

Si non é vero....

Weer een diefstal.

Na op den berg Altena, Pietermaai, waar in den nacht van Zondag op Maandag een dief is weten binnen te dringen in een winkel en zich met een som van ongeveer f. 1600 uit de voeten heeft weten te maken. Hiermee niet tevreden heeft men nog de achterdeur van een ander huis geforceerd, even eens op den berg Altena; doch het is niet mogen gelukken.

Tot nu toe heeft men den dief of de dieven niet kunnen pakken.

DE HEER EN MEVROUW

W. O. Sprockel-Palm

geven hierbij kennis van de geboorte van hun dochter

Gemma Lucia

Curaçao 1 Aug. '29.

Vechtpartij met doodelijken afloop.

Zondagmiddag ontstond er in de Oranjestraat, Monte Berde, tusschen een paar Engelsch sprekende werklui, de gebroeders Hassell van Saba afkomstig, en een zekeren G. Robert, van Martinique afkomstig, ruzie. De woordentwist ging over tot handgemeen, welke een betreurenswaardige afloop ten gevolge had. Op een gegeven oogenblik pakte Charles H. den Franschman George Robert vast, terwijl zijn broer Fred hem een slag met de vuist tegen de hartstreek, en daarna tegen zijn maag gaf. De Franschman maakte een zwaai, en zakte neer.

Dr. Winkel, door de politie gewaarschuwd kon slechts den dood constateeren.

De twee Sabaneezen werden gearresteerd Het lijk van den Franschman werd naar het hospitaal vervoerd voor de gerechtelijke lijkschouwing.

Naar wij vernemen heeft men geen enkel teeken van geweld op het lijk kunnen vinden, zoodat men nog omtrent de doodsoorzaak in het duister tast.

Bij onderzoek is gebleken, dat de oorzaak van den twist was een beleedigfng door genoemden Robert den gebroeders Hassel aangedaan.

Opgave gevonden voorwerpen.

Een zilveren Horloge. Een sleutel. Een rozenkrans. Een bril. Bankbiljet van f. 5.— Een handkoffertje. Een handtaschje. Een portemonnaie Een dasspeld (goud). Een gulden. Een nummerplaat Auto. Een moersleutel. Een biljet van f. 10.—. Een bril (goud). Een doosje chimicaliën. Een etui. Een zakdoek. Een partij ringen. Twee stukken gezegeld papier. Een nummerplaat Auto.

Expeditie Van Luckner naar Saba.

Wij lezen in de *New York Herald Tribuner* van 18 Juli l.l. dat het meerendeel van de Massee Caraïbische expeditie zich hebben aangesloten bij de expeditie Graaf Felix Von Luckner, die met een viermastschoener naar de West-Indiën gaat, om nieuwe loodingen te doen van den nog niet geëxploreerden bodem van den „Spanish Main", d.i. het Zuidelijk deel van de Caraïbische zee. Graaf von Luckner is een van Duitschlands meest beroemde zeevaarders gedurende den wereldoorlog. Per Bermuda-liner Fort Victoria begaven ze zich aanboord van de schoener, die wegens tegenwind aldaar niet ankeren kon. Te Hamilton, Bermuda, zullen zich nog andere geleerden aanboord begeven. De schoener vertrok van Nordenham, Duitschland, op 21 Juni. Nadat de Amerikaansche expeditie aanboord zal zijn, zal het schip worden omgedoopt in de Mophelia, den naam van het eiland waar de Zee-adelaar van Graaf von Luckner, gedurende de oorlog, aan den grond liep.

Een van de voornaamste plaatsen die men zal bezoeken is het Nederlandsch eiland Saba, ten oosten va Portorico.

Welkom.

Woensdag a. s. wordt Zijne Excellentie Gouverneur FRUYTIER en Familie per H. M. Hertog Hendrik, van de inspectiereis naar de Bovenwindsche eilanden hier terug verwacht. Onze eerbiedige welkomstgroeten.

Commissie van onderzoek.

Woensdag a. s, wordt uit Nederland, per S. S. Simon Bolivar hier verwacht de Commissie om een onderzoek in te stellen naar de houding der militaire en politie-autoriteiten in den nacht van 8 op 9 Juni.

Dr. W. P. MAAL

is van **5** *tot* **19 Aug. NIET** *te consulteeren; de praktijk wordt waargenomen door* **Dr. P. H. MAAL.**

Aanvaring.

Woensdagavond omstreeks 11 uur had er in de haven een aanvaring plaats tusschen een ferryboot en de „Walli", beiden van de Isla. De „Walli" had zeven passagiers aan boord, waaronder enkele dames. Door de aanvaring ontstond er een paniek aan boord van de „Walli".

Nadat men van den schrik bekomen was, werd de machinist, een zekere Alfr. Cohen vermist. Hoogstwaarschijnlijk is deze naar boven geloopen en over boord gesprongen. De politie was aanstonds ter plaatse en maakte proces verbaal op. Naar wij vernemen, was de „Walli" onvoldoende bemand.

Vrijdagmorgen vond men het lijk van den machinist, die hierbij zoo jammerlijk omkwam, in de Bati-panja-baai.

H. Perret Gentil. ✠

Donderdagmiddag overleed, na maanden van smartvol lijden, de Heer H. PERRET GENTIL, Administrateur van de Curacao Trading Co. en gedurende vele jaren lid van den Koloniaien Raad. Onder de bekwame leiding van den heer Perret, heeft de Curaçao Trading Co. een groote vlucht genomen.

Vrijdagmorgen werd onder buitengewone belangstelling zijn lijk ter aarde besteld op het familie-kerkhof te Pietermaai.

Wij betuigen onze hartelijke deelneming in dit zoo smartelijk verlies aan zijne geachte Mevr. Weduwe en kinderen.

Bezoldigings-Commissie.

Na maanden van gestagen arbeid, van vergaderen en nog eens vergaderen, heeft eindelijk de Bezoldigings-Commissie 1928 het eindrapport op 30 Juli ll. bij Zijne Exc. den Gouverneur ingediend.

Naar wij vernemen, is bij de installatie deze commissie als principe aangenomen, om gedurende den loop der werkzaamheden niets te publiceeren; na afloop der werkzaamheden echter zou men het eindresultaat ter kennis van het publiek brengen. Daarom hopen wij dat Zijne Exc. termen moge vinden om aan dit verzoek ten voldoen.

SHELL PRODUCTEN

PRIJSNOTEERING.

Gasoline ex pomp per gallon	fl.	0,68
Gasoline per blik van 5 gallons	„	3,90
Kerosine per blik van 5 gallons	„	2,75
Mineral turpentine [vervangt terpentijn]per blik van 5 gallons	„	8,50
Smeeroliën:		
„Single Shell" ex pomp per gallon	„	1,75
„Double Shell" ex pomp per gallon	„	2,—
„Triple Shell" ex pomp per gallon		2,50
Cokes per ton	„	15,—
Kero-gasolie, brandstof voor "Delco" installaties enz. per gallon	„	0,34

De levering van „Kero-Gasolie" geschiedt uitsluitend in drums van 80 gallons

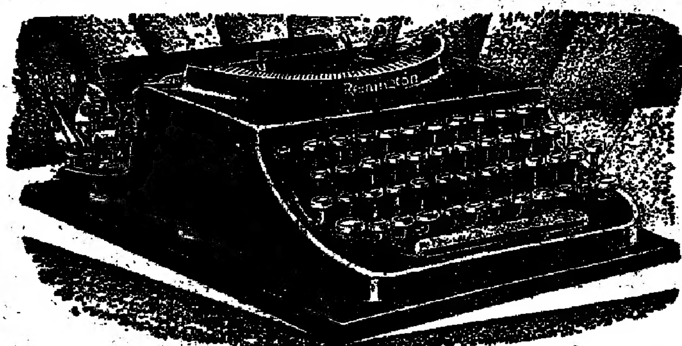
CURAÇAOSCHE PETROLEUM INDUSTRIE MAATSCHAPPIJ.

209

V. ROSSEM'S Poorters-Toeback

DE BESTE VARINAS

Verkrijgbaar bij ELLIS & DANIA Agenten. 6

NEW TABULAR MODEL

„REMINGTON" portable

Built by the world's oldest typewriter manufacturer.

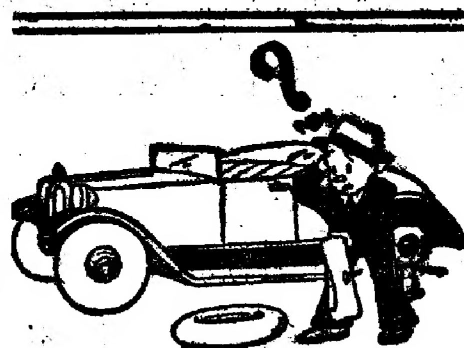
NEW FEATURES:

1. *Type bars always in writing position.*
2. *Streamline body - beauty and great strenght.*
3. *Perfect visibility - no shadow on your work at any time.*
4. *Paper bail - holds paper tight, to extreme bottom to page.*
5. *Carriage lock - protects machine from accident of misuse by others.*
6. *Margin releass - on the keyboard.*
7. *Paragraph key - makes neater work by indenting, paragraphs uniformly - simple as a space bar, five times as fast - invaluable for tabulating.*

Ask for prices and terms.

WEST INDIA MERCARTILE Co. LTD.
Agents.
Heerenstraat — De Ruyterkade.

3—2

Rusty Rims Make Tires Flat

Flakes of iron from a rusty rim are often the cause of slow leaks in tubes. They gradually work their way through the rubber. Keep your rims free from rust, your tires at the proper pressure, your wheels aligned and you will have less trouble and get much greater mileage from your tires.

Firestone

GUM-DIPPED TIRES

SOLE DISTRIBUTORS:

A. D. CAPRILES & Co.

Heerenstraat No. 20.

Sub-dealers.

Galmeyer & Co. Otrabanda.
Galmeyer & Co. Semikok
B. J. Arends Aruba.

Vertegenwoordigers: Ellis & Dania

„Elbschloss"-bier eens geschonken Steeds gedronken.

Het eenigste bier dat ze aan boord van de schepen van de Horn- en H A P. A. G -Line drinken.

Agenten firma G. Troost, Shipchandler.

2—52

OPGEPAST.

„GALANTES"....

is het parool.

Voor slechts 12½ cent heeft men een pakje geurige cigaretten

„GALANTES".

Bovendien om de uitstekende kwaliteit en fijnen geur te bewaren, zijn ze beschermd door een dubbele verpakking; zoodat men ze steeds versch en frisch verkrijgen kan.

PAPIER WIT EN PECTORAL.

Overal verkrijgbaar.

C. WINKEL & ZONEN.

Algemeen depôt.

Enkele der beoordeelingen van vooraanstaande tropenartsen over Sanatogen

Dr. F. Wildenes Spaans te Soerabaya schreef:

„Ik gebruik sinds 1½ jaar geregeld Sanatogen en vind daarbij veel baat, nadat mijn zenuwgestel door mijn drukke bezigheden 16 jaar achtereen te Soerabaya overprikkeld was geraakt. Ik wil Sanatogen ook verder blijven gebruiken."

Dr. J. E. Dinger te Bandjermasin schrijft:

„Ik heb in mijn praktijk zeer bevredigende resultaten kunnen constateeren van het gebruik van Sanatogen door zwakken en herstellende zieken."

Dr. D. J. Jones schrijft in de „Indian Med. Gazette":

„Voor hen, die in een tropisch klimaat lijden aan algemeene verzwakking hunner krachten, bestaat het beste en gemakkelijkst verteerbare voedsel uit een verbinding van eiwit (albumine) en phosphor, dat echter niet in den vorm van een gewoon mengsel of poeder kan worden voorgeschreven. Gedurende eenige jaren echter heb ik daarvoor Sanatogen aan mijn patiënten voorgeschreven en heb alle reden met het succes tevreden te zijn."

Het oordeel van geneesheeren met tropenervaring *over Sanatogen*

MEER dan elders wordt in de tropen van lichaam en zenuwkracht het uiterste gevergd.

Geheel veranderde levensomstandigheden en de intensieve arbeid zijn beide factoren, die het weerstandsvermogen spoedig uitputten.

Vandaar de zoo veelvuldig voorkomende ziekte: *Neurasthenie.*

Geen wonder dat zoovele bekende geneesheeren in de tropen verklaarden Sanatogen geregeld aan hunne patiënten voor te schrijven. Zij weten immers uit ervaring, hoe snel Sanatogen de verloren zenuwkracht weer opbouwt en de lichaamskrachten versterkt.

Sanatogen is een ideaal versterkend voedsel, omdat 't aan lichaam en zenuwen juist die stoffen — phosphorus en albumine — toevoert, waaruit spieren, bloed en zenuwen nieuwe kracht opbouwen.

„Ik ken geen preparaat dat zoo de algemeene krachten herstelt als Sanatogen. Er is geen beter en geschikter voedsel voor herstellenden van tropische ziekten", schrijft Dr. Beheim Schwarzbach in Colombo.

Ook gij kunt U in korten tijd krachtiger en energieker gevoelen met Sanatogen. Nieuw, frisch bloed, gesterkte zenuwen en een krachtig lichaam zullen U nieuwe levenskracht geven, — slapte en vermoeidheid blijvend overwinnen.

Sanatogen is verkrijgbaar bij iederen Apotheker.

SANATOGEN

Het Zenuwsterkend Voedsel

Bijblad van de Amigoe di Curaçao

De onontbindbaarheid van het huwelijk.

Een gewichtige vraag!

Waarom verbiedt de kerk elk huwelijk, zelfs aan hen die gescheiden zijn, zoolang als beide echtgenooten nog in leven zijn, terwijl de landswetten, nadat scheiding is uitgesproken, het wel toestaan, ook al leeft de verlaten man of vrouw nog? Heeft de kerk recht om zoo'n huwelijk te veroordeelen als overspel?

Ik hoop, dat geen goed Christen zich aan onze vraag zal geërgerd hebben, alsof we ook maar een oogenblikje denken, dat de kerk zou dwalen en dan nog wel in zoo'n gewichtig punt als het huwelijk is.

Maar . . . . bij niet allen is het geloof even levendig; vooral niet wanneer de beleving ervan lasten meebrengt; *dan* begrijpt men dikwijls maar heel weinig, dan gooit men maar al te dikwijls de waarheid als ballast overboord, dan wordt ze beschouwd als iets onmogelijks, iets onzinnigs. Dat komt dan niet uit overtuiging voort maar uit hartstocht, die gezonde redeneering zoo moeilijk maakt, en zelfs het allerduidelijkste niet doet inzien.

Wie zeide dat ook alweer? als uit de waarheid 2×2 = 4 zou volgen, dat de mensch rein moest leven, geloof me, velen zouden aan dat sommetje gaan twijfelen?

Ondanks dat alles, zullen we bovenstaande vraag naar best vermogen beantwoorden.

Dat de kerk zulk een huwelijk veroordeelt, vindt zijn oorzaak hierin, dat *niet* de staat, maar de kerk zeggingsmacht heeft in zaken, die het huwelijk als zoodanig aangaan. Dat zoo'n huwelijk overspel is, kan de staat niet wegnemen.

Het huwelijk is geen staatsinstelling, maar bestond reeds voor er eenige staat waar ter wereld ook te bekennen was.

Het huwelijk oud als de wereld, is ingesteld door God in het aardsch paradijs.

In *Genesis* II. 28. En „God zegende ze en God zeide tot hen: weest vruchtbaar en vermenigvuldigt u en vervult de aarde", en in *Genesis* IV. 1. lezen wij: „Adam bekende Eva zijne huisvrouw en zij werd zwanger en baarde Kaïn."

't Is dus volgens Gods bestel, dat het eerste menschenpaar de natuurlijke oorsprong aller menschen zou zijn; uit het eerste menschenpaar zou het menschelijk geslacht worden voortgeplant en door een nooit onderbroken voortteeling ten allen tijde in stand gehouden.

Opdat nu het menschelijk geslacht des te beter aan Gods allerwijste plannen zou beantwoorden, werden reeds van het eerste huwelijk af, in die verbintenis ingedrukt vooral twee eigenschappen n. l. die van eenheid en onverbreekbaarheid, welke waarheid duidelijk wordt uitgesproken in de bekende woorden: „(De man) zal zijne vrouw aanhangen, en zij zullen twee zijn in één vleesch. Wat dus God verbonden heeft, zal de mensch niet scheiden. (*Matt. XIX 5. 6.*)

Doch deze zoo uitmuntende vorm van echtverbintenis begon bij de heidensche volkeren langzamerhand geschonden te worden en te niet te gaan; zelfs werd zij bij het uitverkoren volk beneveld en verduisterd; en toen Mozes *om de verhardheid van hun hart* aan het joodsche volk de macht tot verstooting had toegestaan, werd ook onder hen de weg tot echtscheiding geopend. *Maar van de beginne is het alzoo niet geweest*, zegt *Matt. XIX 8.*

Christus op aarde gekomen om de wet te vervolmaken heeft ook het huwelijk in zijn oorspronkelijke volmaaktheid hersteld.

Door zijne tegenwoordigheid op de bruiloft van Cana heeft Hij het huwelijk verheerlijkt en door Zijn eerste wonder Zijne tegenwoordigheid bij dat feest voor altijd gedenkwaardig gemaakt; opdat wij in heugenis zouden houden, dat Christus op dien dag, de beginselen van zekere nieuwe heiligheid voor de echtverbintennis der menschen heeft gelegd.

En na dit feit, in het begin van zijn openbaar leven, heeft Christus het huwelijk tot de voortreffelijkheid der oorspronkelijke instelling teruggebracht.

Christus keurde af *èn* de veelheid der vrouwen, *èn* het verlof van verstooting.

In Zijne hoedanigheid van Opperste Wetgever klonk Zijn woord als bevel voor alle komende eeuwen, opnieuw vastleggend de onverbreekbaarheid van het huwelijk: *„Doch ik zeg u, dat ieder die zijn vrouw verstoot en een ander huwt, overspel doet; en die de verstootene huwt, doet overspel*". (Matt. XIX 9.)

Een oogenblikje nadenken, s. v. pl. Kan het nu, na zoo'n duidelijke uitspraak van Christus nog twijfelachtig zijn, dat eene bewering als zou het trouwen met een gescheidene *wèl* geoorloofd zijn, dat zulk een bewering *onhoudbaar* is? En is het soms geen overspel, [illegible] wat Christus als overspel heeft veroordeeld? Is de wet dan boven Christus? Het gezond verstand zegt wel beter, zoolang als passie nog niet alles overheerscht.

Doch Christus heeft méér gedaan. *Christus heeft het huwelijk tot de waardigheid van Sacrament verheven*, opdat in het nieuwe verbond de huwelijksverbintenis zou zijn een bron van genade om de wederzijdsche plichten van huwelijkstrouw en opvoeding der kinderen naar behooren te vervullen.

Maar uit het feit, dat het huwelijk onder Christenen een sacrament is, volgt óók, dat de tucht in huwelijkszake aan de kerk is toevertrouwd en *niet* aan den Staat. De Sacramenten behooren tot de Kerk. Vandaar dat Leo XIII zeide tot de Kardinalen 18 Maart 1895. „Zij die aan het hoofd staan van den staat hebben het recht kennis te nemen van huwelijkszaken, te beslissen in de *burgerlijke uitwerkselen* des huwelijks, maar de roeping der Kerk is het, over de *huwelijksband zelven* te oordeelen, omdat Christus deze macht aan Zijne Kerk heeft geschonken, toen Hij het huwelijk van een natuurlijk contract tot sacrament heeft verheven."

Ieder dus, zegt de Paus, blijve op zijn terrein, ook in zake huwelijk.

Het huwelijk als contract — en onder Christenen is dat altijd een sacrament — behoort onder het machtsgebied van de kerk, en als dus de kerk het huwelijk onverbreekbaar verklaart krachtens het woord Gods: „Wat God verbonden heeft scheide geen mensch", heeft de staat geen macht het huwelijk wèl ontbonden te achten door echtscheiding.

Maar de burgerlijke gevolgen, die uit het huwelijk voortspruiten, deze vallen onder het rechtsgebied van den staat. B. v. het al of niet huwen in gemeenschap van goederen, valt buiten het gebied van de Kerk, behoort tot de staat.

Met nog een anderen factor dient door den staat in zake huwelijk rekening gehouden te worden.

Het huwelijk is een recht van de natuur en *niet* van den Staat.

De mensch heeft recht op trouwen, omdat hij mensch is, niet dat zijn nationaliteit den mensch dat recht heeft gegeven.

Gelijk nu het huwelijk een recht is van de natuur, wordt het ook geregeld door de natuurwet, welke de staat moet eerbiedigen en waar ze niet tegenin mag gaan.

Het huwelijk dat tot doel heeft het voortbrengen van kinderen *en ook het* [illegible] kan dat doel niet bereiken zonder eenheid en onverbreekbaarheid.

Stond het vader en moeder vrij, een ander huwelijk te sluiten naar verkiezing, wat zou er terecht komen van de opvoeding?

Veronderstel een land waar alle wetten omtrent eenheid en onverbreekbaarheid des huwelijks zoek zijn, wat zou men daar voor 'n toestand krijgen?

Een toestand als in Rusland!

Maar juist Rusland is een bewijs, dat geen land ongestraft zich vergrijpt aan de wetten van het huwelijk en dat, als een land niet wil verworden tot een chaos van wanordelijkheden, het heeft te eerbiedigen wat het huwelijk van nature eischt.

Nu willen wij niet ontkennen dat de eenheid en onverbreekbaarheid van het huwelijk zijn lasten kan meebrengen.

Het zij toegegeven.

Maar noem me nu één wet, die geen moeilijkheden kan opleveren. Zoo iets is eigen aan iedere wet.

Een wet heeft eenmaal tot doel, het algemeen welzijn, met voorbijzien van het particulier belang; wordt dat bereikt, dan is de wet goed, ook al strookt ze niet met ieders wensch.

Eén klein voorbeeldje van recenten datum.

De *ley marcial* „staat van beleg" was nuttig voor het volk, alhoewel de restaurants er schade onder leden; maar te recht schreef Zijne Excellentie in z'n proclamatie, dat het particulier belang moet wijken voor het algemeen belang.

Als dat reeds geldt in zoo'n kleine zaak, hoeveel méér dan in een wereldomvattende instelling als het huwelijk is.

Toegegeven dus dat de strenge huwelijkswet in zake eenheid en onverbreekbaarheid moeilijkheden kan opleveren, de ellende, die over duizenden en duizenden, zoowel ouders als kinderen gekomen is omdat de huwelijkseenheid door echtbreuk verbroken werd, *wie* zal ze beschrijven?!

De wereld is een tranendal, maar verreweg de meeste tranen worden geschreid van wege de bedrogen liefde.

Werd dàt maar beter ingezien, dat alles wat indruischt tegen de wet van de huwelijkseenheid en onverbreekbaarheid, ten slotte voert tot 'n kolossale desillusie!!

Hier op Curaçao zijn er ook die het ondervinden!

En wij verzuchten met den dichter:

Ach, waren alle menschen wijs,
En wilden ze ook wel,
De aard zou zijn een paradijs,
Nu is ze vaak een hel.

Een aardig slot, dacht me zoo; maar daar lees ik in de politieke rede van den beroemden spreker Borromeus de Greeve, uitgesproken te Rotterdam een tirade die ik niet kan nalaten letterlijk te copieeren:

„Een tweede punt voor onze Christelijk beschouwing is de vrouw en het Christelijk gezin."

Wat blijft er van de vrouw en het gezin over als de grondslag van het huwelijk: de onontbindbaarheid wordt weggenomen.

Ontbinding van den huwelijksband beteekent ontbinding van het lichaam der maatschappij, dat is de verrotting"

Aan duidelijkheid laten deze woorden niets te wenschen over.

't Is dus te hopen, dat in onze kolonie de onontbindbaarheid des huwelijks zoo veel mogelijk gerespecteerd blijve en huwelijken tegen alle Christelijke beginselen in tot een minimum beperkt.

Gaat dat?

Hier is met een goede wil veel kwaad te voorkomen en veel goed te bereiken, mits dat degenen, die invloed hebben op het al of niet sluiten van huwelijken dien invloed gebruiken in de richting aangegeven door de Christelijke beginselen.

Het volk moet geleid worden, en een verblijf van vele jaren heeft mij de overtuiging bijgebracht, dat het volk in 't algemeen — uitzonderingen daargelaten — wel vatbaar is voor de Christelijke wet en ook verbod in zake het huwelijk. Waarom dan niet van dien gunstigen volksaard gebruik gemaakt ten goede, tot heil van onze maatschappij.

Voor God en Vaderland!

A. K.

Na den stembus-strijd.

DE GROOTE LES

„Katholieken komen als overwinnaars uit den strijd."

„De Socialist", het weekblad van den linkervleugel der S.D.A.P. schrijft:

Wij vinden den vooruitgang (der S. D. A. P.) allerminst „ontzaglijk" of „geweldig." Integendeel: wij vinden dit resultaat, ronduit gezegd, in hooge mate teleurstellend.

Een groote, historische *socialistische* partij kan noch mag met een dergelijken „vooruitgang" tevreden zijn. Het is niet voldoende, dat zij zich „ongeschokt handhaaft", zoolang zij nog in de minderheid is. Voor haar staat stilstand, of zelfs iets meer dan stilstand gelijk aan een nederlaag.

En het ergste, wat zulk een Partij kan gebeuren, is, dat zij dit niet wil zien, dat zij voor de feiten de oogen sluit en dus zou weigeren de lessen te trekken, die voor het succes van haar toekomstige politiek noodzakelijk zijn.

Te grooter is de teleurstelling, als wij in het oog houden, dat er door geen enkele Partij zoo hard, zoo volhardend en zoo enthousiast is gewerkt als door de onze. Inderdaad, de ontzaglijke werkkracht, die het kader onzer Partij in de verkiezingsdagen heeft ontwikkeld, maakt het voor ons nog méér noodzakelijk om de dingen te zien en te zeggen, zooals ze zijn.

Zeker, Amsterdam geeft reden tot groote verheuging, In Zeeland en Groningen kon flinken vooruitgang worden geboekt. Maar daartegenover staat achteruitgang in een aantal groote plaatsen: Den Haag, Utrecht, Arnhem, Nijmegen, enz.

Dat voorts het bezetten en hanteeren van „machtsposities", de Partij wel eens van den wal in de sloot helpt, bleek in Zaandam, waar ons percentage van 53 in 1925 daalde tot 41.2 in 1929.

Maar bovenal teleurstellend is onze nederlaag in Limburg en Brabant (met de goede uitzondering van Eindhoven).

In Breda daalde ons percentage van 20.6 op 19.9: in 'sHertogenbosch van 15.3 op 13.2; in Tilburg van 10.9 op 8.8; in Bergen-op-Zoom van 12.2 op 9.7; in Roosendaal van 11.8 op 8.7; in Boxtel van 10.3 op 7.8 etc.

In Limburg is de nederlaag werkelijk van catastrophalen omvang: Heerlen daalde van 26.7 op 19; Brunssum van 37.4 op 26.7; Kerkrade van 31 op 18; Sittard van 11.8 op 9; Vaals van 14 op 11.4; Maastricht van 28.6 op 26.8; terwijl in den geheelen kieskring Maastricht ons percentage van 13.2 tot 10.3 terugliep.

Dat dit niet z'n oorzaak vindt in het partijtje van Van der Ploeg, blijkt uit het feit, dat deze ex-partijgenoot in den geheelen kieskring Maastricht slechts 96.3 stemmen (0.5 pCt.) kreeg.

Daarbij komt nog nog, dat de Katholieken bijna overal elders in het land, tot zelfs in Amsterdam en in het Noorden, hebben gewonnen.

De R. K. Staatspartij verkeert principiëel en politiek in een andere positie dan wij. Haar mogelijkheden zijn beperkt. Haar strijd is er allereerst op gericht om te houden wat ze heeft. Mede in verband met de interne moeilijkheden in die Partij werd — zeker in onzen kring — een nederlaag of althans een teruggang van die Partij verwacht. Toch heeft zij gewonnen, zelfs in plaatsen waar dit niet meer mogelijk werd geacht.

„En — concludeert „De Socialist" — als er dan toch van overwinnaars en overwonnenen bij deze verkiezingen moet worden gesproken, dan zijn het zóó gezien, vooral de **Katholieken die als overwinnaars uit dezen strijd te voorschijn komen**. Hierin zit voor ons **de** groote les dezer verkiezingen!"

Dit nuchter constateeren van feiten in een soc. blad steekt wel gunstig af bij de opgeschroefde hoera-stemming van „Het Volk."

HET SUCCES DER R. K. STAATSPARTIJ.

Enkele factoren.

Waarom is de R.K. Staatspartij zoo goed uit dezen verkiezingsstrijd te voorschijn voorkomen? Waarom heeft zij overal gewonnen en haast nergens verloren! Stond zij in den gunstigen wind? Had zij 't voordeel voor het getij?

„De Gelderlander" stelt deze vragen en het Nijmeegsche blad voegt er dan bij:

Als men deze vraag stelt aan tien verschillende personen, krijgt men tien verschillende antwoorden. Ieder heeft zoo z'n eigen stokpaardje en er is geen schooner gelegenheid om zulk een paardje te berijden dan wanneer er meerdere in de baan kunnen worden gebracht. Aan den goeden uitslag dezer verkiezing hebben immers verschillende factoren samengewerkt en alleen de zuiver objektieve toeschouwer — en waar vindt ge hem — is in staat al deze factoren te verzamelen en aan elk de waarde toe te kennen, welke haar toekomt. Zeker, het getij was ons gunstig, omdat wij buiten de verantwoordelijkheid eener vierjarige periode zijn gebleven; onze tegenstanders hadden geen vat op de massa door verkiezingsleuzen, die pakten; er was eenheid en saamhoorigheid onder ons. Maar of daarmee alles verklaard is?

Er heerscht een algemeene onzekerheid onder de volken. Er is angst voor nieuwe oorlogen en nieuwe revoluties. Men ziet telkens weer teekenen, dat de partijen van wanorde, die bewust streven naar omverwerping der maatschappelijke orde en uitroeiing van allen godsdienst, woelen en wroeten als het ondergrondsche vuur, dat uit de kraters der vulkanen de waarschuwende rookpluimen in de lucht stoot, — hebben wij ons sterker dan anders saamgegroept rond onze R.K. Staatspartij, van welke wij weten, dat zij voor godsdienst en maatschappelijk orde een veilige bescherming vormt?

Het aantal katholieke kiezers is gestegen met het totaal der kiesgerechtigde Nederlanders. Is dit aantal naar verhouding sneller vooruitgaan dan het totaal? Zien wij hier de vruchtbaarheid onzer katholieke gezinnen tot haar recht komen en plukken wij de voordeelen van het [illegible] op gevoed geslacht, dat in de school van Pius X z.g. is gevormd en uitgerust?

Wij noemden enkele factoren, die meetellen — welke vergaten we?

Maar de laatste procenten van ons stemmencijfer zijn ons geleverd door de sociaal-demokraten. Die hebben zich leelijk verrekend toen zij hun aanval speciaal richtten op de R. K. Staatspartij. Dat hebben wij dadelijk gezegd, toen wij op het Nijmeegsche Kongres de heeren OUDEGEEST en VLIEGEN hoorden zeggen, dat de S. D. A. P. in 1929 haar kracht in het bizonder zou richten tegen de katholieken, dat hebben wij onmiddellijk zien aankomen, hoe goed ons zulk een aanval zou doen. Wat hebben de socialisten velen onzer wakker geschud! Zoolang de vijand zich samentrekt in een anderen hoek van het land, achten velen het gevaar te veraf om werkelijk te kunnen zijn; maar als hij zijn krijgsgeschreeuw in de eigen steden en dorpen van het gewest laat hooren, dan springt men van alle kanten ter verdediging aan.

En de socialisten weten nooit hun aard te verbergen: wij voelen dadelijk, wat er bedreigd wordt, als zij naderen.

En voor de verdediging onzer geestelijke goederen komt onze laatste man in het geweer.

De zon achter de wolken.

De „Rotterdammer" (anti-rev.) schrijft:

De roomsch-katholieken maakten sterken vooruitgang. Als een rots in de branding van den tijd, lazen wij in een roomsch blad. Lijkt het er niet op, velen tot beschaming? Noch bij de roomschen, noch bij de christelijk-historischen, noch bij de anti-revolutionnairen lazen wij één woord van ophitsing tegen andersdenkenden. Voor velen weder beschamend!

Inplaats van het roomsche volksdeel te verzwakken, zorgen de staatkundig gereformeerden voor versterking. De nemesis van de historie!

Inmiddels verheugen wij er ons over, dat de roomsche medeburgers door het evenredig kiesrecht op het gebied der staatkunde verkregen, waarop zij recht hebben en wat hun als trouwe Nederlanders van harte zij gegund en niet minder als politieke vrienden.

Ook in het succes der Christelijk-Historischen verblijden wij ons. Het valt vaak niet mee, het verschil aan te duiden tusschen de christelijk-historischen en anti-revolutionnairen. Dat is voor beiden een mooi testimonium. Bij nauwkeurig uitpluizen komen natuurlijk de verschillen wel voor den dag, maar vroeger was het één en naar eenheid mag het verlangen uitgaan.

Moge de christelijk-historische groep haar nieuwe kiezers opvoeden tot beginselvaste partijgangers en mogen de groote protestantsche partijen zich ook in de practijk van het leven nauw aan elkaar verwant gevoelen.

Tenslotte de anti-revolutionnairen. Het verlies van één zetel is te bejammeren. Maar tegen onwaardige aanvallen is niet altijd de massa te beveiligen. De socialisten begingen de onkieschheid, den heer COLIJN petroleumbelangen te verwijten, toen hij over Curaçao interpelleerde; de staatkundig gereformeerden spaarden partij noch persoon in hun actie. Zoo doet de achteruitgang ons leed, maar is te verklaren.

Maar de anti-revolutionnaire partij zal er door trouw en door goede volksvoorlichting over heen komen. Ook nu schijnt achter de wolken de zon.

VORMING VAN EEN [illegible]

De drie mogelijkheden.

De eerste vraag, die te beantwoorden valt, schrijft de (anti-rev.) „Standaard", is deze: begeert men vóór alles een parlementair Kabinet?

Wordt die vraag bevestigend beantwoord, dan zijn de mogelijkheden niet vele," zegt het blad:

Een linksch kabinet komt niet in aanmerking. Nog afgezien van de onderlinge verhoudingen aan die zijde, maakt reeds het getal (39) dit ondoenlijk.

Een saamwerking van R. K. met S. D. A. P. en Vrijz. Dem. zou 61 man in het veld kunnen brengen, maar het ziet er niet naar uit, dat hier ook maar de geringste kans van slagen is.

Dan blijft dus alleen nog maar de mogelijkheid van saamgaan tusschen de voormalige coalitiepartijen. Wij althans kunnen geen andere combinatie bedenken, die een meerderheid zou kunnen opleveren tot steun aan een te vormen Kabinet op parlementaire basis.

Wanneer men derhalve oordeelt, dat aan een parlementair Kabinet de voorrang moet worden toegekend boven elken anderen vorm van Kabinetsformatie, dan ligt het voor de hand, dat de vorming van zulk en Kabinet dient te worden beproefd.

En hoe zullen wij dan tegenover zulk een poging moeten staan?

Wij rekenen ons zonder reserve tot degenen, die aan een parlementair Kabinet de voorkeur geven boven een extra-parlementair.

. . . Wij zijn niet blind voor de zwakke vingerwijzing, die er in dezen stembusuitslag ligt-, de stijging van C. H. en S. G. — maar wij meenen, dat dit ons oordeel omtrent hetgeen 's Lands belang vordert, niet mag beïnvloeden.

Wij dienen ons derhalve bereid te verklaren om, indien daartoe namens de Kroon aangezocht, medewerking te verleenen bij de vorming van een parlementair Kabinet op rechtsche basis.

Dat daarbij groote bezwaren te overwinnen zullen zijn, ontveinzen we ons niet. Nadere aanduiding van die bezwaren lijkt ons in dit stadium ongewenscht. Ze zijn er. Ze zullen onder het oog moeten gezien. Ze te overwinnen lijkt ons niet reeds van te voren buitengesloten.

Zou een parlementair rechtsch Kabinet ten slotte evenwel toch onmogelijk blijken, dan zouden wij de eenige andere parlementaire formatie nog verkiezen boven een extra-parlementair Kabinet. Maar dat is ten slotte niets dan een theoretische wensch, w a n t b ij z u l k e e n f o r m a t i e z o u d e n w e s l e c h t s t o e s c h o u w e r s z ij n. (Spatieering van ons. Red. „De Tijd").

Practisch zal het echter wel hierop neerkomen, dat er, bij mislukking van 'n parlementair rechtsch Kabinet, niet anders opzit dat een extra-parlementair Kabinet te vormen, dat zich dan in de toekomst niet zal onthouden van maatregelen, die op principieel terrein liggen.

Ook daaraan zijn zeer groote bezwaren verbonden. O. a. dit, dat men er zich als Regeering aan went om zich eenvoudig neer te leggen bij de afwijkende beslissingen van de Staten-Generaal; dat dus het zwaartepunt bij de leiding van 's lands zaken verlegd wordt van de Regeering naar de Volksvertegenwoordiging. Of dat men, om dit te ontgaan, in het eind zich toch weer onthoudt van voorstellen die in de principieele [illegible]

Maar ten slotte zal men zich bij zulk een Kabinet hebben neer te leggen, als het betere niet bereikbaar blijkt.

Het christ.-hist. standpunt.

De „Nieuwe Rotterdamsche Courant" heeft op een toon van gezag beweerd, dat een Kabinet steunend op de drie rechtsche partijen uitgesloten moet worden geacht, omdat zulk een kabinet vierkant in strijd zou zijn met de goede trouw tegenover de kiezers, wijl met name de Christ.-Historischen vóór de stembus van hun tegenzin voor een herstelde coalitie zouden hebben doen blijken om kiezers te vangen.

Hiertegenover wijst „De Nederlander" er op, dat de Chist.-Hist. Unie nimmer het verkrijgen van een bepaald kabinet als doelwit van haar verkiezings-campagne stelde:

Wij volgen de „N. R. Ct." niet in haar voorbarige beschouwing over de oplossing der Kabinetscrisis. Wij willen eerlijk bekennen ten deze het licht nog niet te zien doorbreken. Maar de volstrekt onjuiste voorstelling ten aanzien van het verband tusschen het gebeurde in November 1925 en het vertrouwen, door 354.000 kiezers in de Christelijk-Historische Unie gesteld, mogen wij niet zonder verzet laten voorbijgaan.

Het rechtvaardig en weldadig leiden van een volk van bepaald protestantsch karakter, krachtens geboorte en historie — maar niettemin in getal voor ruim een derde deel Roomsch — is een zeer moeilijk probleem. God plaatst de Nederlandsche staatslieden voor dit vraagstuk. Wie doet, als ware dit vraagstuk op te lossen met laffe spotprenten of platte verkiezingsliedjes, handelt onverantwoordelijk: maar even bedenkelijk is het de historie onjuist te doen spreken.

Hetgeen van Christelijk-Historische zijde gedaan werd op 10 en 11 November 1925, was niet een „dwars zetten van den voet aan de Roomsch-Katholieken".

Het aftreden van het rechtsche Kabinet werd door de Chist.-Historische zeker niet bedoeld. Dit aftreden had huns inziens niet behoeven en zelfs niet mogen volgen.

Wij gaan op de historie der Kabinetscrisis van November 1925 niet dieper in. Slecht zij herinnerd aan de woorden van den heer Snoeck Henkemans, in de Kamer gesproken, in den nacht van 10 op 11 November 1925:

„Daarom stel ik er prijs op, in dit verband te zeggen, dat nog altijd, ook door ons, de samenwerking, die er op het oogenblik in Nederland bestaat, wordt beschouwd en aanvaard als de beste voor den gang van zaken voor de toekomst van ons land en volk. Maar, al bestaat die overtuiging, dan mag zij ons niet weerhouden, om te doen datgene, wat wij naar ons geweten meenen te moeten doen."

Dit woord, van November 1925, gesproken in overeenstemming met Artikel 7 van 't beginselprogram der Unie, en de op dit woord gevolgde daad — gelijk ook de verklaringen, uitgesproken tijdens de verkiezingscampagne, in overeenstemming met de openingsrede van dr. Schokking op de Algemeene Vergadering der Unie — kunnen alle slechts één beteekenis hebben.

En deze beteekenis, die aan de 354.000 Christelijk-Historisch-stemmende kiezers volkomen duidelijk was, kon niet deze zijn, dat de Unie „aan [illegible] meer met de Roomschen tezamen, een Kabinet zou willen steunen.

Deze beteekenis kan slechts zijn, dat de Unie „ook bij de samenwerking met andere partijen" in de eerste plaats heeft te letten op het beginsel; zoodat ten slotte alles — ook de samenwerking tot vorming van een Kabinet en het steunen van zoodanig Kabinet — terugwijkt, indien de Kamerleden uit de Unie geplaatst worden voor een beslissing, die, naar hunne meening, het beginsel raakt.

Wij erkennen, dat deze regel aan de samenwerking met de Unie voor hem, die deze samenwerking in 's lands belang moet zoeken, eischen stelt, wellicht te zware eischen.